

Briff Technegol ar Ddiogelwch Cymunedol i Aelodau'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Derbyniwyd y cwestiynau canlynol cyn cyfarfod i ddiweddarau aelodau'r Pwyllgor ar 12 Tachwedd 2018, a darparwyd atebion arfaethedig.

1. Beth fu'r prif welliannau o ran rheoli a chyflawni Diogelwch Cymunedol yng Nghymru ers adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru yn 2016?

- Yn gyntaf, dylid ailadrodd pwysleisio bod diogelwch cymunedol yn faes sy'n parhau i achosi heriau sylweddol. Mae cymhlethdod cyflawni swyddogaethau datganoledig yn erbyn cymwyseddau heb eu datganoli yn rhywbeth sy'n effeithio ar bethau ar bob lefel, yn wleidyddol ac ar lefel swyddogol.
- Felly, mae'n hanfodol ymgymryd â dull cyfannol o weithredu'r system cyfiawnder troseddol yma yng Nghymru, lle y gall Llywodraethau weithio gyda'i gilydd er mwyn gwneud ein cymunedau yn fwy diogel ac rydym eisieu symud i ffwrdd o'r strwythurau cyffredol a mabwysiadu strwythur sy'n addas at y diben. Felly, mae'n hanfodol bod Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn cydweithio i archwilio sut y byddai system gyfiawnder wahanol yn gweithredu yng Nghymru ac rydym wedi dechrau'r drafodaeth hon gyda'r Weinyddiaeth Gyfiawnder.
- Mae Llywodraeth Cymru a Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi yng Nghymru wedi datblygu ar y cyd **Fframwaith i gefnogi newid cadarnhaol i'r rhai sydd mewn perygl o droseddu yng Nghymru**. Diben y **Fframwaith** yw gwella gwasanaethau ar gyfer y rhai sydd mewn perygl o ymuno â'r system cyfiawnder troseddol neu sydd eisoes yn rhan ohoni. Bydd y Fframwaith hefyd yn hybu cydweithio parhaus er mwyn lleihau ymhellach nifer y troseddwyr sy'n ymuno â'r system cyfiawnder troseddol, cefnogi troseddwyr i beidio ag aildroseddu a chadw cymunedau'n ddiogel.
- Mae Bwrdd y Rhaglen Cymunedau Mwy Diogel wedi nodi mai Troseddau Difrifol a Threfnedig a gweithgareddau 'llynellau cyffuriau' a thrais difrifol cysylltiedig yw'r flaenoriaeth fwyaf i'r holl bartneriaid ac ardaloedd o fewn Cymru a chytunwyd mai dyma fydd y ffocws ar unwaith o ran datblygu a gweithredu'r Rhaglen Cymunedau Mwy Diogel mewn partneriaeth agos â rhaglen Camau Cynnar Gyda'n Gilydd Cronfa Trawsnewid yr Heddlu dan arweiniad Iechyd Cyhoeddus Cymru.

2. Gan ystyried y cyfnod o amser rhwng nodi problemau a datblygu'r cynllun gweithredu ar y cyd, pryd ydych chi'n rhagweld y bydd dinasyddion Cymru yn gweld gwelliant pendant mewn gwasanaethau diogelwch cymunedol?

- Rydym eisoes wedi cymryd camau pendant – sefydlwyd meysydd gwaith niferus o dan y Rhaglen Cymunedau Mwy Diogel ac maent yn parhau i fynd rhagddynt. Ymhlith rhai o'r meysydd hyn, a fydd yn cael effaith sylweddol ar ddinasyddion Cymru mae:
  - Ymgorffori ymagwedd "iechyd y cyhoedd" tuag at wraidd ein rhaglen, gan gadw at gytundeb partneriaeth Iechyd Cyhoeddus Cymru mewn perthynas ag asiantaethau plismona a chyfiawnder troseddol ledled Cymru, gan sicrhau bod Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (ACEs) yn cael eu cydnabod a bod achosion o weithio mewn partneriaeth ar ddiogelwch cymunedol yn ystyried arferion a gaiff eu harwain gan drawma;

- Cydweithio rhwng Llywodraeth Cymru a Gwasanaeth Carchardai a Phrawf Ei Mawrhydi/Bwrdd Cyfiawnder Ieuentid i ddatblygu glasbrintiau cyfiawnder penodol ar gyfer pobl ifanc a menywod sy'n troseddu;
- Gwaith parhaus i alinio agweddau penodol ar ddiogelwch cymunedol yn Llywodraeth Cymru gan gynnwys; camddefnyddio sylweddau, trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol, cydlyniant cymunedol a chyfiawnder ieuentid, diogelwch, tai ac iechyd;
- Sefydlu ffrwd waith i oresgyn y rhwystrau amrywiol a nodwyd a phroblemau mewn perthynas â rhannu data am bartneriaethau, datblygu a dadansoddi data;
- Sefydlu dull mwy integredig a chydweithredol o ddeall cryfderau a gwendidau'r asiantaethau sy'n ymwneud â lleihau aildroseddu yn well drwy edrych ar sut y gallant gydweithio i wella'r "system gyfan" yn hytrach nag elfennau unigol ohoni;
- Gweithio gydag awdurdodau lleol, heddluoedd a grwpiau Troseddau Difrifol a Threfnedig (i enwi dim ond tri) i adfywio diogelwch cymunedol. Er enghraifft, gweithio gyda Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Casnewydd a Chomisiynydd Heddlu a Throseddau Gwent i ymdrin â'r bygythiad o weithgareddau llinellau cyffuriau sydd wedi ymsefydlu yn ardaloedd Pill, Ringland ac Always. Caiff proffiliau problemau lleol eu datblygu ar gyfer pob un o'r 22 awdurdod lleol.

3. Pryd y gallwn ddisgwyl gweld canllawiau penodol ar waith ar gyfer diogelwch cymunedol? Beth yw'r prif heriau o ran datblygu'r polisi hwn yn eich barn chi a sut y byddwch yn sicrhau ei fod yn cyfateb â blaenoriaethau'r Swyddfa Gartref?

- Mae'r heriau yn cydnabod y gwahaniaethau a'r amrywiadau sylweddol yn y dirwedd diogelwch cymunedol sy'n deillio o ddatganoli, a darparu gwasanaethau sydd heb eu datganoli o fewn tirwedd ddatganoledig.
- Mae hyn yn arbennig o amlwg o gofio'r ddibyniaeth ar wasanaethau datganoledig i gyflawni canlyniadau sydd heb eu datganoli. Dros y misoedd diwethaf, bu hyn yn amlwg iawn wrth ystyried datblygu a lansio nifer o bolisiau'r DU sy'n cael effaith uniongyrchol ar swyddogaethau datganoledig, ac rydym wedi bod yn gweithio'n galed gydag adrannau Llywodraeth y DU i sicrhau eu bod yn berthnasol ac yn briodol i Gymru. Ymhlith y rhain mae Strategaeth Trais Difrifol a Strategaeth Troseddau Difrifol a Threfnedig y Swyddfa Gartref a Strategaeth Dioddefwyr a Strategaeth Menywod sy'n Troseddu y Weinyddiaeth Gyfiawnder.
- Felly, yn ogystal â sicrhau bod y gwaith hwn yn cyfateb â blaenoriaethau'r Swyddfa Gartref, mae'r dasg hefyd yn gofyn i ni sicrhau bod strategaethau'r Swyddfa Gartref yn ystyried gofynion deddfwriaethol penodol Cymru, megis Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, y Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol.
- Byddwn yn ymgysylltu â phartneriaid diogelwch cymunedol ar ddechrau 2019, gan gynnwys heddluoedd, awdurdodau lleol a Phartneriaethau Diogelwch Cymunedol i nodi eu gofynion ar gyfer canllawiau penodol sy'n diwallu anghenion Cymru, ac rydym yn disgwyl y byddwn wedi datblygu a gweithredu canllawiau ar-lein erbyn haf 2020.

- Bydd y broses o ddatblygu'r canllawiau yn cael ei chyflawni ochr yn ochr â gwaith i ddatblygu adnodd hyfforddi ar-lein a chronfa ddata a rhwydwaith Cymru gyfan o arbenigedd ym maes diogelwch cymunedol. Nid ydym yn ymddiheuro am gymryd amser (hyd at 2020) i sicrhau bod y gwaith hwn yn gywir ac yn addas at y diben, gan gydnabod bod y deunydd yn dyddio'n fuan ac angen cael ei ddiweddarau'n barhaus.

4. Sut ydych chi'n bwriadu dangos eich perfformiad i ddinasyddion, er mwyn iddynt allu barnu a yw eich gwasanaethau diogelwch cymunedol yn gwella ai peidio?

- Bydd ein gwaith yn cael ei ddangos drwy adfywio'r gwaith ar ddiogelwch cymunedol a ymgorfforir mewn awdurdodau lleol mewn cydweithrediad â phartneriaid diogelwch cymunedol allweddol eraill i sicrhau gwasanaeth aml-asiantaeth cwbl gydlynol sy'n darparu atebion megis gwasanaethau ac atebion i broblemau lleol a rhanbarthol MASH fel y'u hamlinellwyd yn gynharach mewn perthynas â gweithgareddau llinellau cyffuriau yn ardal Casnewydd.
- Byddwn yn sicrhau bod cyfranogiad partneriaeth leol er mwyn darparu cymorth o ran 'sut' maent yn darparu diogelwch cymunedol – sy'n cynnwys ymgysylltiad a chyfranogiad dinasyddion. Bydd y canllawiau ar gyfer Cymru yn y pen draw yn darparu mwy o wybodaeth ac astudiaethau achos ar arferion effeithiol.
- Partneriaethau a phartneriaid lleol [nid Llywodraeth Cymru] ddylai fod yn gyfrifol am brofi eu bod yn perfformio'n well i ddinasyddion ym mhob ardal gan fod pob ardal yn wahanol ac yn meddu ar flaenoriaethau lleol gwahanol. Gallwn ddarparu cymorth, canllawiau a fframwaith strategol mwy defnyddiol sy'n seiliedig ar ganlyniadau yn hytrach na mewnbynnau/allbynnau (*bean counting*).

5. Beth yw'r prif risgiau y mae cyrff cyhoeddus yng Nghymru yn eu hwynebu o ran gwella gwasanaethau diogelwch cymunedol a sut y maent yn cael eu rheoli a'u lleihau gan Lywodraeth Cymru a'i phartneriaid?

- Mae cymhlethdod a nifer y grwpiau a sefydliadau ar lefel ranbarthol a lleol yn golygu her sylweddol. Mae Llywodraeth Cymru, ynghyd â'r partneriaid allweddol gan gynnwys CLIC a'r heddlu yng Nghymru, yn mapio'r sefydliadau gwahanol sy'n cyflawni drwy lens diogelwch cymunedol a byddant yn gweithio gyda hwy i nodi sut y gall y grwpiau hyn gyfateb neu gydlynu gweithgareddau yn well i sicrhau bod adnoddau yn cael eu defnyddio yn y ffordd fwyaf priodol, o gofio bod cyfyngiadau cyllid a blaenoriaethau cyllidebau cystadleuol yn parhau i fod yn risg barhaus a sylweddol.
- Data – ar hyn o bryd mae nifer o asiantaethau yn casglu data ond nid ydym wedi ein darbwylo eu bod yn casglu'r data cywir nac yn ei ddefnyddio yn y ffordd gywir. Ac yn aml, nid yw asiantaethau yn rhannu'r data ar sail asiantaethau lluosog. Rydym wedi sefydlu ffrwd waith a fydd yn ystyried y materion hyn ymhellach gyda'r nod o sefydlu cytundeb mewn perthynas â chasglu a rhannu data.
- Mae adnoddau, yn nhermau arian a staff rheng flaen, yn parhau i fod yn fater pwysig. Er bod cronfeydd penodol o gyllid grant gan y Swyddfa Gartref ac ati yn aml mae'r cyllid hwn ar gael am dymor byr ac nid yw'n edrych i'r dyfodol/yn canolbwyntio ar ganlyniadau neu atebion hirdymor. Byddwn yn gweithio gyda sefydliadau sydd wedi gwneud cynnig am, neu'n bwriadu gwneud cynnig am gyllid, gan gynnwys elfen gynaliadwyedd ar gyfer pryd y bydd cyllid y rhaglen yn dod i ben a sut y gallant fanteisio i'r eithaf ar yr adnoddau hynny.

- Gyda'r pwysau parhaus ar gyllidebau Llywodraeth Cymru, byddwn hefyd yn gweithio gyda'r sefydliadau hyn a sefydliadau eraill i ystyried sut y gallant ddarparu gwasanaethau mewn ffordd fwy clyfar neu wahanol. Bydd ymgysylltu ar lefel awdurdod lleol i ddatblygu 22 o broffiliau problem yn cyfrannu'n fawr at gyflawni hyn.
- Nid ydym yn ymwybodol o hyd o'r risgiau a ddaw yn sgil BREXIT, wrth i ni agosáu at 29 Mawrth 2019.

6. Sut yr ydych yn bwriadu ymdrin â'r broses o ddatganoli swyddogaethau plismona a chyfiawnder?

- Mae'n hanfodol ymgymryd â dull cyfannol o weithredu'r system cyfiawnder troseddol yma yng Nghymru, lle y gall Llywodraethau weithio gyda'i gilydd er budd gwneud ein cymunedau yn fwy diogel. Rydym eisiau symud i ffwrdd o'r strwythurau presennol a mabwysiadu strwythur sy'n addas at y diben. Felly, mae'n hanfodol bod Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU yn cydweithio i archwilio sut y byddai system gyfiawnder wahanol yn gweithredu yng Nghymru ac rydym wedi dechrau'r drafodaeth hon gyda'r Weinyddiaeth Gyfiawnder.
- Rydym eisiau gweld cydlyniant, eglurder a sefydlogrwydd yn ein system blismona a llywodraethu cyfiawnder ac atebolrwydd sy'n ddiffygiol ar hyn o bryd o ganlyniad i'r setliad gwael presennol a'r anghysondeb rhwng cyfrifoldebau Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU. Dim ond ar ôl hynny y gallwn gyflawni canlyniadau gwell i ddiodefwyr, troseddwyr a chymunedau yng Nghymru.
- Yn ddiweddarach yr wythnos hon, bydd Ysgrifennydd y Cabinet dros Lywodraeth Leol a Gwasanaethau Cyhoeddus yn rhoi tystiolaeth i'r Comisiwn Cyfiawnder lle mae'n debygol o ddweud ein bod eisiau gweld dull gweithredu gwahanol o ran polisi cyfiawnder yng Nghymru; system cyfiawnder troseddol sy'n canolbwyntio ar yr ardal leol, y teulu, adfer, cymorth, y gymuned. Mae angen inni gael dealltwriaeth well o'r rheswm y mae pobl yn ymuno â'r system cyfiawnder troseddol a pha fesurau ataliol y gallwn eu cymryd i'w hatal rhag dilyn y llwybr hwn.
- Gwelwn system sy'n seiliedig ar ymyrraeth gynnar ac atal; sy'n ystyried sut y gallwn ddargyfeirio pobl ymhellach o droseddau yn y lle cyntaf, ond lle y mae'n rhaid inni weithio gyda throseddwyr, gwneud hynny mewn ffordd gyfannol ac adferol gan sicrhau bod pawb sydd ynghlwm wrth droseddau a chyfiawnder yn ystyried yr amgylchiadau y tu ôl i'r drosedd ac nid y drosedd yn unig.
- Byddwn yn gweithio'n agos â Llywodraeth y DU, ar lefel Weinidogol a swyddogol, yn dilyn cyhoeddi adroddiad Comisiwn Thomas y flwyddyn nesaf ac os bydd hynny'n argymhell y dylid datganoli gwasanaethau plismona a chyfiawnder ymhellach i Gymru, byddwn yn cyflwyno'r achos cryfaf posibl o ran y termau ar gyfer diwygio a datganoli polisi cyfiawnder i Gymru ymhellach.

7. Pa ddulliau gweithredu ydych chi'n eu rhoi ar waith i gefnogi partneriaid i ymdrin ag ymgynghoriadau aneffeithiol ac aflwyddiannus yn y gorffennol (Tudalen 63 o Adroddiad yr Adolygiad)?

- Mae'r rhaglen yn cael ei datblygu ochr yn ochr â'r themâu allweddol o sicrhau ei bod (i) yn seiliedig ar dystiolaeth ac yn cael ei harwain gan wybodaeth (ii) wedi'i chefnogi gan wybodaeth a sgiliau perthnasol (iii) yn defnyddio adnoddau cynaliadwy ac yn briodol yn lleol (iv) yn ymgysylltu â dinasyddion ac yn eu cynnwys (v) yn atal ac yn ymyrryd cyn gynted â phosibl (vi) yn canolbwyntio ar welliannau a

manteision hirdymor. Byddwn yn sicrhau ein bod yn ymgysylltu'n helaeth â dinasyddion i gyflawni'r canlyniadau hyn a datblygu fframweithiau canlyniadau cydweithredol effeithiol a mwy priodol i alluogi partneriaid/partneriaethau i fesur perfformiad a chanlyniadau yn well.

- Byddwn yn cynhyrchu cynnyrch perthnasol sy'n "canolbwyntio ar ddinasyddion" (e.e. pecynnau offer, canllawiau, astudiaethau achos a hyfforddiant).
- Byddwn yn anelu at ddileu unrhyw ddyblygu diangen o ran dulliau o ymgysylltu â dinasyddion (e.e. dulliau "Tell Us Once" ac "Ask Cardiff").
- Byddwn yn anelu at wella capasiti cyrff cyhoeddus a phartneriaethau i ymgysylltu, ymgynghori, cynnwys a hwyluso cyfranogiad.

8. Beth ydych chi'n bwriadu ei wneud i sicrhau cyllid mwy hirdymor ac wedi'i integreiddio'n well ar gyfer diogelwch cymunedol?

- Bydd y rhaglen yn ystyried sut i wneud defnydd mwy effeithiol o'r adnoddau a'r cyllid cyfyngedig, gan ganolbwyntio ar gryfhau'r broses o gynllunio gwasanaethau cydweithredol a threfniadau comisiynu sy'n dileu seilos a dyblygu ac yn canolbwyntio ar ddarpariaeth gwasanaethau cyhoeddus sy'n seiliedig ar yr ardal a'r bobl yn yr ardal honno.
- Er ein bod yn croesawu rhagor o arian (diwedd i gyni yn y sector cyhoeddus) rydym yn canolbwyntio mwy ar gynllunio a chomisiynu gwasanaethau cyhoeddus yn well yn seiliedig ar dystiolaeth a gwybodaeth well, sy'n canolbwyntio mwy ar atal ac ymyrryd yn gynnar ac ati.

9. Gan ystyried yr amrywiaeth eang o weithgareddau a nodir yn adran Y Ffordd Ymlaen o fewn yr Adolygiad o Gymunedau Mwy Diogel, sut mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu goruchwyllo a rheoli perfformiad a pha rôl ydych chi'n rhagweld y bydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn ei chwarae wrth graffu ar berfformiad?

- Bydd Bwrdd y Rhaglen o dan arweinyddiaeth Ysgrifennydd y Cabinet dros Lywodraeth Leol a Gwasanaethau Cyhoeddus yn parhau i oruchwyllo perfformiad y rhaglen a'r modd y caiff ei chyflawni. Penodwyd aelod o'r bwrdd yn Uwch Swyddog Ymchwil ar gyfer pob ffrwd waith a bydd yn atebol i'r Bwrdd a disgwylir i'r aelod hwnnw sicrhau cyflawniad ac adrodd arno i'r bwrdd.
- Yn ogystal, mae grŵp rheoli sy'n cynnwys swyddogion Llywodraeth Cymru, CLILC a'r Comisiynydd Heddlu a Throseddau yn cyfarfod yn fisol i sicrhau bod y rhaglen ar y trywydd cywir.
- Mae rhith-dîm sy'n cynnwys swyddogion Llywodraeth Cymru, CLILC, Comisiynydd yr Heddlu a Throseddau, y Swyddfa Gartref ac Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cyfarfod yn fisol i adolygu a datblygu pob ffrwd waith unigol.
- Rydym yn agored i drafod a chytuno â'r Pwyllgor ar y rôl y mae'n rhagweld o ran craffu ar y rhaglen, gan gydnabod bod y broses o'i chyflawni yn un tymor canolig hyd 2020 ac na fydd modd ei chyflawni yn gyflym o gofio natur hanesyddol ac endemig y maes gwaith diogelwch cymunedol.

10. Pa gamau ydych chi'n bwriadu eu cymryd i gryfhau gweithgareddau ataliol ac ymyrryd yn gynnar?

- Fel y nodwyd eisoes, byddwn yn anelu at sicrhau dull mwy cydlynol o gomisiynu, ond hefyd rydym yn ceisio sicrhau bod gweithgareddau/cyflawni ar lefel leol a rhanbarthol a pholisi a strategaethau cenedlaethol yn cyfateb yn well ag ACEs, E.A.T., timau o amgylch y teulu, diogelu ac ymdrin â grwpiau bregus.

11. O gofio pwysigrwydd sicrhau bod pob partner yn chwarae ei ran, sut ydych chi'n bwriadu ymdrin â lefelau cymysg o ymgysylltu gan bartneriaid iechyd a pherthynas anghyfartal gyda phartneriaid a darparwyr gwasanaethau'r trydydd sector, yn arbennig mewn perthynas â'r broses o gynllunio a chomisiynu?

- Byddwn yn ystyried hyn ymhellach wrth i'r rhaglen ddatblygu. Byddwn yn adolygu'r materion hyn ac yn darparu rôl arweiniol bendant a chryf.